

Miroslaw Pietrewicz

Nie powinno budzić większych kontrowersji wstępne stwierdzenie, że w rozwiniętych krajach gospodarki rynkowej zasadą jest prowadzenie przez państwo polityki gospodarczej i społecznej. Ogólnie rzecz biorąc, celem tej polityki jest:

- osiągnięcie wysokiego i stabilnego wzrostu gospodarczego,
- zapewnienie optymalnego wykorzystania potencjału ekonomicznego, zwłaszcza zasobów pracy,
- zapewnienie stałej poprawy warunków życia społeczeństwa.

Wszystkie te cele można ująć bardziej syntetycznie w postaci tworzenia warunków do maksymalizowania dobrobytu społecznego.

Polityka pieniężna jest częścią ogólnej polityki gospodarczej i społecznej państwa. Niezależnie przez kogo i w jaki sposób jest realizowana, wpływa to na skuteczność uzyskiwania celów polityki państwa.

Polityka pieniężna ma też własne cele, wynikające ze specyficznego obszaru, na którym działa i którego dotyczy, tj. zjawisk pieniężnych.

Zasadniczo własnymi celami polityki pieniężnej są:

- stabilizacja siły nabywczej pieniądza krajowego,
- zachowanie równowagi bilansu płatniczego i stabilizacja kursów walutowych.

Własne cele polityki pieniężnej powinny być traktowane jako względnie autonomiczne; nie mogą być jednak sprzeczne (bądź konkurencyjne) wobec głównych celów polityki gospodarczej czy społecznej państwa. Wydaje się, że na płaszczyźnie ekonomicznej obiektywnie nie ma sprzeczności. Stabilizacja siły nabywczej waluty krajowej dobrze bowiem służy utrwalaniu wzrostu gospodarczego, podobnie jak stabilizacja kursu waluty krajowej wobec walut obcych (na odpowiednim poziomie) dobrze służy wysokiej dynamice wzrostu, a to z kolei jest warunkiem realizacji celów polityki społecznej. Przyjęcie innych założeń, w tym priorytetu celów polityki pieniężnej, bez liczenia się z celem ogólnym oznaczałoby jej alienację.

Do realizacji celów polityki gospodarczej i społecznej oraz polityki pieniężnej organy państwa mają dwa zespoły narzędzi o charakterze ekonomicznym: narzędzia polityki budżetowej (fiskalnej) – tzn. narzędzia gromadzenia dochodów budżetowych i wydatki budżetowe (łącznie z kształtowaniem salda budżetu państwa) – oraz narzędzia polityki pieniężnej, w tym głównie ustalanie stóp procentowych.

Nadrzędne dobro wspólne wymaga zatem rozwiązań organizacyjno-prawnych ułatwiających wspólne działanie organów państwa, zwłaszcza w sytuacji, gdy kompetencje na tych obszarach są rozdzielone między dwa niezależne podmioty (organy państwa).

W Polsce od 1997 r., tj. od czasu uchwalenia nowej konstytucji, jest taka sytuacja, że za politykę pieniężną odpowiada Rada Polityki Pieniężnej, będąca niezależnym organem Narodowego Banku Polskiego, a za politykę gospodarczą i społeczną odpowiada rząd. Ustawa o Narodowym Banku Polskim stanowi (w art. 3), że „podstawowym celem działalności NBP jest utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP”. Cele stawiane wobec NBP są jednocześnie, co oczywiste, celami RPP jako organu NBP.

Zacytowane sformułowanie ustawy o NBP próbuje łączyć cele polityki pieniężnej z celami polityki gospodarczej rządu. Praktyka, z jaką mieliśmy do czynienia od czasu przyjęcia ustawy, pokazuje, że realizacja tej idei napotyka trudności. Na pewno nie sprzyja to tworzeniu optymalnych warunków makroekonomicznych do stabilnego i wysokiego wzrostu gospodarczego Polski. Być może celowe byłoby tu stworzenie płaszczyzny uzgadniania posunięć najlepiej służących realizacji celu nadrzędnego – maksymalizacji dobrobytu społecznego.

prof. dr hab. Miroslaw Pietrewicz
Członek Rady Polityki Pieniężnej